

УДК 634.222:631.521

Фільов В. В.

*Дослідна станція помології ім. Л. П. Симиренка Інституту садівництва НААН,
вул. Симиренка, с. Мліїв-1, Городищенський р-н, Черкаська обл., Україна,
e-mail: mliivis@ukr.net*

ОЦІНКА НОВИХ СОРТІВ СЛИВИ СЕЛЕКЦІЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ ПОМОЛОГІЇ ІМ. Л. П. СИМИРЕНКА

Обмеженість запропонованого «Реєстром сортів рослин України» сортименту сливи для зони Лісостепу, яка характеризується широким варіюванням ґрунтово-кліматичних умов, вимагає як його урізноманітнення, так і розширення періоду постачання плодів на ринки збуту. Це положення визначає завдання селекційної роботи по сливі. За останні десятиріччя на Дослідній станції помології створено ряд нових сортів сливи, скороплідних, урожайних, з плодами високих смакових та технологічних якостей.

Найповнішу оцінку господарсько-біологічних ознак сортів можна здійснити на основі стаціонарних польових дослідів. Дослідження проводились на Центральному відділенні Дослідної станції помології ім. Л. П. Симиренка, територія якого відноситься до північної лісостепової (правобережної) зони. Закладання досліду, обліки та спостереження виконувались у відповідності з «Програмою і методикою сортовивчення плодових, ягідних і горіхоплідних культур». Дослідження проводились з 11 новими сортами сливи: 'Ненька', 'Пам'ять матері', 'Журавка', '№12314', '№12516' (ранньостигла група), 'Кантата', 'Ізюминка', 'Заманчива', 'Лагідна', '№12223' (середньостигла група), 'Блакитна мліївська', 'Городищенська синя', 'Добра' і 'Оригінальна' (пізньостигла група). Контролями служили районовані в умовах Лісостепу України сорти: 'Ода' – для ранньостиглих сортів, 'Ренклюд Альтана' – для середньостиглих сортів, 'Волошка' – для пізньостиглих сортів. Рік садіння дерев – 2002. Схема садіння 6×4 м (416 дерев на 1 га). Кожен варіант досліду закладено в триразовому повторенні. Розмір повторення – 8 дерев. Дослідні ділянки розміщено методом рендомізованих повторень. Всі дерева щеплено на аличі. Формування крон дерев проводилось по розріджено-ярусній формі.

У дослідах по сортовипробуванню першим роком товарного плодоношення можна вважати рік, в якому вартість врожаю перевищує всі поточні витрати по догляду за насадженнями і на збирання врожаю. Результати визначення строку переведення молодих насаджень до складу плодоносних показують, що лише насадження сортів 'Ненька', 'Журавка', 'Заманчива' і 'Оригінальна' було переведено до плодоносних на п'ятий рік після садіння саду, а решти сортів – на шостий, що відповідає середньозваженим нормам в Україні.

Найдосконалішим критерієм оцінки сортів є їхній довголітній пересічний річний урожай та його ринкова вартість. Хоча урожайність в значній мірі залежить від ґрунтово-кліматичних умов вирощування і рівня агротехніки, та насамперед від спадкових особливостей сорту, особливо при однаковому впливі на різні сорти екологічних та антропогенних чинників. Проведеними дослідженнями в пору повного плодоношення (2013-2017 роки) встановлено, що за однакових умов вирощування сорти істотно різняться за врожайністю. В сумі за 5 років із ранньостиглих сортів істотно більший урожай в порівнянні з контролем 'Ода' (71,23 т/га) мали сорти 'Пам'ять матері' (84,53 т/га), 'Ненька' (76,31 т/га) і 'Журавка' (72,43 т/га). Гібридна форма '№12516' за урожайністю (70,08 т/га) істотно від контролю не відрізнялася, а '№12314' (66,78 т/га) – була істотно нижчою.

Із середньостиглих сортів більший сумарний урожай в порівнянні з контролем 'Ренклюд Альтана' (69,21 т/га) мали сорт 'Заманчива' (85,59 т/га) та гібридна форма '№12229' (76,19 т/га), а істотно менший – 'Ізюминка' (55,03 т/га) і 'Легідна' (44,48 т/га), Урожай сорту 'Кантата' (68,19 т/га) істотно не відрізнявся від контролю.

За п'ятирічною сумарною урожайністю в групі пізньостиглих виділились сорти 'Добра' (80,04 т/га) та 'Оригінальна' (87,43 т/га). Урожайність сортів 'Городищенська синя' (66,65 т/га) і 'Блакитна мліївська' (64,53 т/га) була істотно нижчою за урожайність контролю 'Волошка' (71,14 т/га).

Товарні та споживчі якості плодів, як і інші біологічні особливості, в значній мірі залежать від рівня агротехніки, віку дерева, природних умов та урожаю. Цінною ознакою плода є його розмір. За середньою масою великі плоди (від 36 до 45 г) мали сорти 'Волошка', 'Кантата', 'Ненька', 'Ренклюд Альтана', 'Оригінальна', 'Ода', 'Блакитна мліївська' і 'Добра'. Дуже великі плоди (понад 45 г) були у сорту 'Легідна'. Плоди вище середнього розміру (до 36 г) мали решта сортів. Слід відмітити, що всі сорти відзначалися одномірністю плодів. І хоча між середньою і максимальною масою плоду в деяких сортів значна різниця, це не вплинуло на ступінь одномірності, оскільки наявність на дереві значно більших за середній розмір плодів носить поодинокий характер, здебільшого на гілках не переважаних врожаєм, що є скоріше винятком ніж правилом.

Маса кісточки є досить сталою і характерною сортовою ознакою сливи. Однак, для порівняльного аналізу плодів різних сортів важливим є відношення маси кісточки до загальної маси плоду у відсотках. Так, за абсолютною масою кісточка сорту 'Журавка' (1,7 г) істотно не відрізняється від маси кісточка контрольного сорту 'Ода' (1,8 г), сорту 'Заманчива' (1,5 г) – від контролю 'Ренклюд Альтана' (1,5 г) і сортів 'Добра' (1,6 г) та 'Оригінальна' (1,7 г) – від контролю 'Волошка' (1,6 г), то за відносною масою кісточки ці сорти істотно переважають свої контр-

олі. Відносна маса кісточки дає змогу, наприклад, визначити вихід м'якушу із маси плодів при різних видах технічної переробки, таких як виготовлення повидла, джему, чорносливу без кісточки тощо. Плоди всіх досліджуваних сортів отримали високу оцінку як за смаковими якостями, так і за привабливістю зовнішнього вигляду.

Отже, за комплексом господарсько-біологічних ознак переважають контроль по групі ранньостиглих сорти 'Пам'ять матері', 'Журавка' і 'Ненька', по групі середньостиглих – 'Кантата' і 'Заманчива', по групі пізньостиглих – 'Добра' і 'Оригінальна'. Сорти 'Пам'ять матері', 'Ненька', 'Кантата' і 'Оригінальна' рекомендуються для широкого виробничого використання в ґрунтово-кліматичних умовах Лісостепу України, а сорти 'Журавка', 'Заманчива' і 'Добра' – для науково-виробничого впровадження. Вище згадані сорти сливи рекомендується використовувати у селекційній праці як комплексні джерела цінних ознак.

УДК 635.33:631.527

Холод С. М.

Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН України, с. Устимівка, Глобинський р-н, Полтавська обл., 39074, Україна, e-mail: udsr@ukr.net

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНТРОДУКОВАНИХ ЗРАЗКІВ КАПУСТИ (BRASSICA)

Необхідною умовою вирішення продовольчої та енергетичної безпеки країни є ефективне використання і збереження генетичного різноманіття та створення на його базі генотипів рослин, що забезпечують підвищення урожайності, стабілізацію виробництва продукції рослинництва, і які у найбільшій мірі задовольняють потреби споживачів. Однією з головних умов успішної селекційної роботи є можливість якнайширшого використання генетично-різноманітного вихідного матеріалу різного еколого-географічного походження з комплексом цінних ознак і властивостей.

Устимівська дослідна станція рослинництва (Устимівська ДСР), як складова частина Системи генетичних ресурсів рослин України, проводить роботу по інтродукції, вивченню та збереженню колекції, яка складає близько 20 % від зареєстрованого в Національному центрі генетичних ресурсів рослин України (НЦГРРУ) генофонду рослин. Для збагачення різноманіття колекцій генетичних ресурсів рослин науковцями проводиться інтродукція тих культур, видів, сортів, які є корисними з різних поглядів наукової діяльності.

За період 2011–2014 рр. було проведено первинне вивчення 40 зразків виду Brassica. Серед інтродукованого матеріалу зразки з Сербії –